Број 248 | У Новом Саду у четвртак 7. новембра 1902 | Година XXXVII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељака и дана за празник.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Румунију, и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од лежа цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издаје: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Појединн бројеви стају 10 потура.

Наш положај по жупанијама.

Ми често слушамо како се подижу оптужбе против потискивања народности по жупанијама, па онда се у тај рачун узима и наш народ. И збиља тако ствар стоји, али само у неколико, јер и ако стоји то, да смо потискивани на свима линијама, стоји и то, да се сами потискујемо својим немаром и нерадом. Кад би ми стално заузимали свој положај по општинама и жупанијама, то би наш положај био повољнији и у држави. Но како изгледају ти наши положаји?

О тима положајима по општинама овом приликом нећемо да говоримо јер би и сувише далеко отишли. Ваља да разгледамо како стојимо по жупанијама, па ће нам се у неколико растумачити наш положај и по општинама.

Наш народ поглавито живи по жупанијама у Јужној Угарској, а те су: бачка, торонталска и темишварска. Има га по нешто и по другим жупанијама, али у тима је већ за озбиљнију акцију слаб. Но у горње три жупаније све ако и не може имати за сад већину, али може имати таку мањину с којом свака жупанијска и земаљска управа мора рачунати. У свакој такој управи така мањина игра важну улогу што се очевидно показало приликом последње жупанијске скупштине торонталске жупаније. Срби су се ујединили са опозицијом и спровели су што су хтели ради избора појединих званичника. Међу тим, и тај наш положај по жупанијама није никакав, те смо неопажени, а зашто?

На ово кратко и важно питање још је краћи одговор, и тај гласи: За то што не вршимо своје дужности као што ваља. Но ову оптужбу против нас самих треба и доказати, а у име доказа нека је наведено ово:

По торонталској и темишварској жупанији, а биће тога и по бачкој, не пази се на основ рада а то су избори за жупанијске скупштине. Наши бирачи се на ове изборе и неосврћу, те отиду неколико званичника и странаца између нас и бирају жупанијске представнике. Па кога обично ови изаберу? Изаберу и опет званичнике и зависне људе, који после раде оно што им се заповеди и гласају увек за оно што им се наложи. Тако је н. пр. и могло доћи дотле, да таке скупштине изгласају зајмове на стотине хиљада, и то онда, када их је било у скупштинама по 10—12 чланова. До осим овога ништа нема, па би и ово било и сувише, јер та питања пеку све грађане подједнако. Но има ту и горих прилика, које народности, таким поступцима потпомажу.

Нигди се не тера крајни шовинизам као што се тера баш по тима жупаниским управама, а кад дође до избора жупанијских представника из којих се све то ствара, оно наше чисте општине или никога не бирају, или чак бирају туђина, и то највећега противника осталих народности, па и нашега народа. У торонталској жупанији се догодило то, да су три српска места бирала заклете противнике српских школа, који су у силу бога радили и урадили, да се српској школи не издаје припомоћ, коју јој је била одредила политична општина, у којој Срби такођер владају. И иначе су ти познати као велики противници свега што је српско, и овамо их Срби бирају, да их заступају у жупанијским скупштинама. Дакле може се мислити како ти заступају оне, који су их бирали! Шта више, у таким приликама немамо се права ни тужити на неправде које нам се чине.

Но зашто је све то овде изређано? Да ли само за то, да један другоме ово доба цујемо? Не! Ваља у ово доба да водимо рачуна о свему овоме, и ево зашто: Крајем године се обично бирају жупанијски представници на место оних, којима је време истекло и на место умрлих. Па с тога се и сад при свима тима изборима треба прикупити и учинити своју српску и грађанску дужност, те тако утврдити свој положај по жупанијама.

Ст.

Нови Сад, 6. новембра.

Хрвати у угарском сабору. Изнели смо шта је у претпрошлој седници угарског сабора све испричао хрватски заступник Стеван Ковачевић. У прошлој седници као да се натицао с њиме други хрватски заступник Никола Томашић. Језгра говора је: милост бану Хедерварију! Но врло је занимљиво, на који је начин та милост тражена.

Томашић је изнео како се не може и несме кривица банова бацати на Хрвате. Политика се склапа са живима а не са мртвима. Данашњи хрватски народ није могуће нападати због Јелачића. Томашић је још изнео, како Хрвати имају племенских сродника и браће, али су с њима на чисто да под њиховим окриљем Хрвати немогу оставити своју индивидуалност. А надовезао је како се хрватски посланици са љубављу и верношћу приспајају Угарској и искреним срцем признају, да ван Угарске на великом свету нема за њих живота. Споменуо је још и то, како хрватској политици није више средишна тачка Беч већ Будимпешта.

Нови Сад, 6. новембра.

„Изгреди“ Гусала. Можда ће неко помислити, да је овде реч о гуслама, којима гуслари певају о српској славној прошлости. Не, није реч о њима већ је реч о српском кикиндском певачком друштву, које се зову „Гусле“. Престолници листови доносе, под горњим насловом како је то друштво овога лета вратило посету београдском певачком друштву, које је било у походе „Гуслама“ лане у лето. Па веле, да се не зна шта су управо кикиндски певачи починили у Београду, али да су рђаво дрво бацили на ватру то је сигурно. Београдски аустроугарски конзулат пријавио је угарској влади сва она недела, која су ти изгредници починили у Београду против мађарске народности. На основу те пријаве угарска је влада упутила краљевско државно одветништво, да покрене казнени поступак због дражења против мађарске народности, како против друштва „Гусле“ тако и против непознатих чланова изгредника тога друштва. Истрагу води Адам Ајденмилер краљевски сремски судац.

Да овде има нечег у ствари, ми смо уверени, да би то давно и давно изнеле новине на јавност. Међу тим сигурно је

ПОДЛИСТАК.

ЖИТНИЦА СВЕТА.

Некада се за угарску државу тврдило, да је житница света, а овоме се слободно може додати, да је Банатско потисје била житница угарске државе. Ту је родило жита у изобиљу, па га је било као оно песка, и било је крупно као пиринац и црвено као крв. Све је ово благо рађало по лепој тој равници, поред валовите реке и њених ритова, по којима је било рибе и дивљачи у изобиљу. Дакле све је ту било скупљено и кад се томе дода још и сточарство онда се види, да је туда текао мед и млеко...

Но главно је то да је ту у истини било жита у изобиљу, и да је то жито било најбоље врсте те се тај крај с правом могао и смео називати житницом угарске државе. Починући од Темишвара па на више, све се то кретало главним путевима, преко Жомбоља и Кикинде пут Тисе а центар је био Турски Бечеј. Одатле је силно благо изнашано водом да захрани угарску државу, да нахрани свет »хлебом бијелијем«... Та тачка је спадала међу најживље тачке, и та трговина је била најживља и највећа, а главно је ово: Та красна роба је била српска, јер су те земље биле српске, та трговина је била српска, јер је била у српским рукама. На том, такорећи, свакидашњем вашару чула се само српска реч:

— Стој неможеш даље!

— Скидај па полази!

— Данас је роба спала!

— Та роба има браду!*)

Био је тада то бујан живот, али се плаћао. Великим друмом од Темишвара па пут Тисе непрестано су путовали каравани са благом дању и ноћу. Прича се да су једне ноћи кроз нека румунска села из немачких кола испрегли предњаке (путовало се на четири коња) па их је изела помрчина. Но то није ништа сметало, да се и опет тај пут превађује, који је данас опустео...

И тако је то ишло из године у годину, из дана у дан, па су, тако рећи, пролазили векови, без промене и одмора... Но уједанпут су јужно-угарску равницу пресекле жељезнице, трговина се разметла на мање центре, важност овога потиског места је пала, и трговина је из српских руку отишла у туђе руке. Величина ове житнице се више не види, а важност ове старе тачке се не опажа. Данас је тамо све тихо и мирно, а многи уздишу за старим временима, а многи опет мисле:

„Теће вода куд је текла
Што је српска мајка рекла...“

*) Кад у житу има главнице трговци а и ратари веле да има браду.

И тако су се ове прилике битно изменуле на штету нашега народа у овим крајевима, али су се битно изменуле у прилике ове житнице света, па, богме, и привредне прилике нашега народа овога краја.

Израчунало се, да би оранице више носиле него што носе изливи и ритови поред река, те се дошло на мисао о регулисању река, и то је изведено. Није овде место, а те ствари нису ни при руци нама малима, да се сада ти рачуни претресају и оцењују, па после, то не би имало ни смисла кад је ствар свршена. Но у интересу саме ствари, и оних, који плаћају, требало је то регулисање спровести према самоме положају и према целини тога положаја. Но јавна је тајна, да је то чињено с погледом на поједине великаше и њихова имања. Па се тако на многим местима грешило против природнога положаја, тај положај је подупрт, или што наши веле, земља је зауздана. И тако се добило ово: Ритови су загађени и добивене су оранице, али су старе оранице или уништене, или сасвим покварене, а тим је одмах и све речено. Житница угарске државе није повећана, него је смањена, па то треба и разгледати. Река Тиса и прокоп Бегеј затварају банатску страну потисја и ограђују те на гласу житнице. И тако је простор границе у истини већи, али корист отуда није већа кад се ствар узме просечно.

да и овом приликом поједини шпијуни да дођу до боље награде, измислише којекакве лагарије.

Београд, 5. новембра.

Влада дала оставку. На данашњем састанку народне скупштине министар народне привреде др. Ђ. Ђ. Николић прочитао је владину изјаву. У тој се изјави у главноме вели:

„Ова влада изјављује, да стоји на оном истом земљишту, на коме је стојала и прошла влада, а то је на земљишту споразума. Ви у промени владе имате само наставак и продужење оне унутрашње и спољашње политике, коју је и прошла влада водила. У осталом, ова влада није могла усвојити други правац рада већ и с тога разлога, што се и она мисли наслањати на ону исту скупштинску већину, на коју се наслањала и прошла влада.

И влада, излазећи пред вас с овом изјавом, апелује на ту исту већину како би се заједничким напорима и народног представништва и владе успешно извршио не само онај законодавни програм, који је чланом 105. устава овом народном представништву стављен у дужност, већ упоредо с тим и сви они прешни послови и важни задатци, које земља од вас и нас очекује, и који се састоје у санирању наших финансија и унапређењу наше привредне моћи као извора за народно благостање, и у јачању и унапређењу наше војске и њене сваковрсне спреме, како би у даном тренутку могла да одговори надама које краљ и земља на њу полажу.

Ну, како су финансијска и привредна питања више истакнута на дневни ред него икоја друга, те је пажња целе земље на њих скренута, то влада сматра за своју прву и најпречу дужност да се свима силама заложи и посвети сређивању државних финансија и подизању народне привреде. У том смеру она ће предузети читав низ реформа, а понајпре ће приступити овоме:

1. Завођењу истинске штедње по свима гранама државне управе.

2. Преуређењу целокупне финансијске администрације, а на првоме месту организацији централне финансијске управе.

3. Реформи пореског система са увођењем катастарског премера земљишта, при чему би се дошло до боље и правичније расподеле државних терета.

У привредном погледу, а пред закључењем трговачких уговора којима ускоро истиче рок, влада је предузела све потребне припремне мере за што правилније решење ових питања. У погледу унапређења народне привреде и заштите занатства спремљени су законски пројекти, који највише засецају у интересе народног газдинства, као што су: закон о обезбеђењу од града; закон о привредним задругама и закон о радњама, који ће дати што већег полета нашем орону лом занатству. Зарад појачања наше народне производње, земаљског извоза и што бољег развијања наше трговине, влада се постарала да се закључе претходни уговори о грађењу нових железничких пруга, у смислу већ донетих одлука у томе правцу на прошлом сазиву скупштинском, а за помагање земаљске радиности прерађен је закон о класној лутрији, како би се на тај начин овој грани привредној пружило што више помоћи и што веће потпоре за успешније напредовање и на томе пољу.“

По прочитању ове изјаве владине, председник скупштине поставио је питање: ко је за то да се прочитана владина изјава прими, и ко не.

Од присутних посланика гласало је за владину изјаву 53, а 44 гласало је против. Против су гласали многи радикали фузионаши, а многи нису били присутни. Но како скупштина броји 130 чланова, и влада није добила апсолутну већину 66, то је Велимировићев кабинет отишао корпоративно краљу и дао је оставку.

Изборно кретање
за епархијске скупштине.

Епархијски скупштинари. У кореничком протопопијату изабрана су ова гг. за епархијске скупштинаре: Свештеници: Никола Радошевић, парох у Сењу; Милоје Шумоња, парох у Залужници; Андрија Зобеница, парох у Косињу; Ђуро Орлић, парох у Врховинама; Јово Трбојевић, парох у Петровуселу; Манојло пл. Оклобџија, парох у Врелу; Ђуро Косановић, парох под Деб. Брдом; Мизан Машић, парох у Бунићу; Гецо Вукмировић, парох у Крбавици; Пајо Обрадовић, парох у Небљусима; Стојан Савић, парох у Бјелопољу; Световњаци: Јован Глумац трговац у Брлогу; Давид Станковић ум. капетан у Отошцу; Милош Грозданић, трговац у Отошцу; Раде Алексић, посједник у Швици; Арсе Узелац, ратар у Доњанима; Миле Кангрга, ратар у Залужници; Никола Делић, посједник у Врховинама; Мосо Кокотовић, посједник у Косињу; Петар Орлић, трговац у Петровуселу; Милан Стојнић, трговац у Петровуселу; Илија Зубовић, ум. канцелиста у Врелу; Пајо Тишма, трговац у Кореницт; Стеван С. Калембер, трговац у Кореници; Данило Лужајић, рав учитељ у Кореници; Стево Вукадиновић, посједник у Кореници; Перо Коруга, инжињер у Бјелопољу; Дане Опсеница, ратар у Бунићу; Милан Кнежевић, трговац у Бунићу; Никола Хрњак, ратар у Крбавици; Дмитар Ковачевић, ратар под Деб. Брдом; Петар Свилар, ратар у Пећанима; Миле Шкорић, ратар у Небљусима.

Политички преглед.

Угарско регниколарно поверенство. Угарско поверенство које има да претресе финансијско поравнање са поверенством Хрватске и Славоније саветовало се јуче под председништвом Шандора Векерла. Од стране владе били су присутни Сел, Лукач и хрватско-славонски министар Чех. Известилац Макс Фалк вели, како писмено опћење не би било потребно, доста је усмено. Нунцијум хрватско-славонског изасланства понавља само оно што је изнело 1899. год. 11. новембра. Угарско изасланство могло би у целини и појединостима одговорити исто оно, што је одговорило фебруара 17. год. 1901. И данас тражи поверенство Хрватске и Славоније, да се из заједничких издатака избаце више тачака јер као да се не односе и на Хрватску и Славонију. И на против у примању заједничком траже да се уврсте више тачака, које до сад нису биле унутри И неће да прими на себе да ма под каковим му год драго приликама плати земља свој део, који припада њој. Већ прво хоће да 44 постотака потроши на своје автономне издатке и само преостали сувишак да даде на заједничке трошкове. Сел, Хегедиш, Хијероними и Барта говорили су у прилог писменог опћења и већином гласова је тако и решено. Уједно је поверено Фалку да састави писмени нунцијум и у њему да изнесе досадање становиште Угарске у том питању. Поверенство ће се онда још једном састати да претресе тај нунцијум.

Апоњијева измотавања. У Угарској који државник хоће да што пре дође на владу он почне хајку против народности. Знамо да и Апоњи жели да ухвати за државну крму, па је онда природно, да и он устаје против народности И њему као и осталима јање мути воду, па то је све.

Овај државник је држао говор у „культурферајну“ и изнео је тамо страшило народносних агитација. Наравно и њему је агитација то што народности хоће да живе, а није му агитација то, што се данас ради про-

---

Како се није пазило на целину него се пазило на поједине богаташе и њихова имања, то је цео посао олако и узиман, па мало које године да вода насипе и долме не провали, те онда пропадну сви усеви. Но што је најглавније, ти ритови онда нису оранице а нису ни ритови, те отпада и једна и друга корист. Али, најглавније је то, што вода у таким приликама провали и продере тамо, куда иначе не би нигда продерала. И тако онда настрадају и оне оранице, које су вековима чиниле саставни део угарске житнице у негда славном и богатом банатском потису. Отуда долази у једној години штета, да се та после не може да надокнади годинама и годинама, те настаје питање: Какве користи има отуда, што су оранице проширене? Једна година однесе оно што неколико година донесу, а поред тога пропадне толики род, и оно природно богатство из ритова: стока, риболови а дивљачи су и онако пропали.

Но ово неприродно и тако рећи насилно регулисање реке и прокопа повукло је за собом још неке врло важне, али, на жалост, зле последице. Ево шта је у ствари:

Ствар је тако спроведена, да је, као што је речено, земља зауздана и подупрта, те оток неприродан. И тако ми виђамо да и без провале насипа поплаве наше нове и старе оранице издани. Полију ти издани и најбоље оранице, па и оне, које нигда нису биле поливене нити би иначе то могло бити, да нису погрешним насипима подупрли отоке, те вода избија тамо где може.

Наш народ у таким приликама вели, да вода тако исто ради као што ради и друго по пољу, па да и цвета и прецвета. И кад то све прође, она онда нестане, и остане само семе као и код другога прорашћа, да и опет ради као што је једном и радила. То му је његова сва утеха онда, кад му пропадне све што је уложио и што би му иначе носило богате плодове, да то није све изведено на погрешној основи. А што је најглавније изилази ово:

Ново време и вештина са жељезницама су поништили у томе српском крају српску и у опће трговину, а то исто време са том истом жалосном вештином су поништили пољску привреду и сточарство. Но, насигурно, поништили су и велики део народнога богатства, а то се види сваки дан, и понајбоље се види и по томе, што је већ и из те житнице, угарске државе, многи отишао у свет бели . . .

Као што знамо, све је то тај народ стало грдна новца док се урадило, и сада стаје грдна новца да се све то одржи. То је јединствена манипулација у целој држави и можда и у целоме свету. Постоје друштва за то и унутра су увучени они који треба и који не треба, а који је једном унутри, ту више помоћи нема. Ту се купе порези, подижу се зајмови, наравно, на рачун дотичних поседника, који су унутри, а кад дође опасност, то и опет ти исти који плаћају морају да кулуче и раде.

И тако је ствар дошла дотле, да многи поседници морају да плате толико ових несносних пристојаба, колико плаћају државних терета. Ушло је већ у узречицу: »Треба тебе у потиско-бегејско друштво, па ћеш научити рачунати« . . . и тим се вели, да се тако све ради без рачуна. Довољно је то, да је тим путем овај негда славни број уништен, да је житница света упропашћена. Коме је то за вољу учињено?

Па да није с тим све свршено? Није! Има ту и друго нешто по ономе: »Грех се за грехом ваља« . . . и ево шта је у ствари: Сва горња изређана зла се опажају, сви то виде, да ће се житница света затворити и опустети, али нико се ту не лаћа посла, да потражи помоћи, да се поправи што не ваља. На против, иде се даље те се спровађају скупе канализације, које лоше испадају и тако ће испадати, јер се и ту ствар узима површно. Једну опћину тај посао је стао силних хиљада, те се заглибила и горе, а цео тај посао сада баш ништа не вреди. С тога у тај посао бар за сада не треба ни улазити, да последња не буде лошија од прве. Изилази ово:

Народ није био обавештен па је увучен у та регулисања, за тим није био обавештен па је увучен у потиско-бегејско друштво, није био обавештен па је на његов рачун подигнут велики зајам, није био обавештен па је ударен велики намет на вилајет. Но сад необавештен не треба да улази у канализацију, да му наочиглед не пропадне житница света . . . **Св.**

тив народности. Говорник вели да су позвани сви органи да народносним агитацијама стану на пут. Па онда се мора створити један народ са једним тежњама и идеалима. Мисли, да се по свима центрима морају подићи заводи, који ће културним путем ово помоћи. Тим путем да се спроведе јединство свију грађана, па ма они како говорили. Тако би се очувао и интегритет државе као крајне цели. Ако ови културни ферајни тако пораде, то ће одговорити својој великој задаћи. Но из свега се види, да Апоњи хоће у ствари — помађаривање.

Пут Чемберленов у јужну Африку. Познато је да се енглески колонијални министар Чемберлен креће у јужну Африку. У његову почаст приређен је банкет на коме су биле заступљене све странке. Том приликом је Чемберлен рекао, да иде у јужну Африку да види све грађане, који желе да га виде. Још рече, да он хоће тамо да створи један народ, који ће отаџбину помагати. Још рече: Ми ћемо сваку нужду загушити, помоћемо оне, који су нас помагали, али ћемо помоћи и оне, који су се против нас борили. Било је и већих тешкоћа па су савладане. Ми видимо да су потомци оних људи, који су се с Маркизом Монтколом борили против генерала Волфа поданици државе. Задаћа је то тешка али је изведљива. Влада има вере у лорду Милнеру, а ја хоћу на лицу места да упознам његову политику. Он се нада да ће нове поданике задобити за краља и отаџбину.

У исто време кад се Чемберлен спрема у Јужну Африку, посетио је и португалски краљ Енглеску. Краљ Едвард је дочекао високога госта на жељезници и онда су се оба монарха одвезла у двор.

Догађаји у Шпанији. У Шпанији је полиција поново ушла у траг карлистичкој завери и открила је силно прикривено оружије. Исте ноћи кад се свему томе ушло у траг заиста су на томе месту где је било прикривено оружје исечене телеграфске жице. Даље се није ништа догодило јер су власти ушле у траг томе покрету и благовремено учиниле што треба да се покрет не рашири.

Вести из места и са стране

Румунски поп међу Мађарима. Мађарски брзојавни корешподенц-биро доноси ову колико нејасну, толико занимљиву вест: Не само у Нађ-Карољу, већ и у целој сатмарској жупанији, житељство је врло узрујано, што је црквена власт на упражњено место нађ-карољске грчко-католичке парохије послала једног румунског свештеника. Припадници тог чисто мађарског места хтели су да спрече инсталацију румунског попа, но овај и прота ушли су под заштитом полиције у цркву. Ни један од верних није им следовао, сви су остали у придворју и тамо певали „химну“ и „созат“. Општина је на компетентном месту тражила задовољштине за ову увреду. — Толико речени полузванични биро. Шта је пак истина? Истина је то, да у реченом месту живе у великој већини Рутени, и да је само један део грађанства хтео да стане на пут инсталацији румунског попа. Истина је даље и то, да је већина грађанства тражила да у цркви остане рутенски језик. И министар просвете уважио је овај захтев.

Забава. Српска сенћанска певачка дружина „Зора“, приређује 8. (21.) новембра о. г. на св. Архангела Михајла, као на дан своје славе, у просторијама своје читаонице, игранку, у корист своје благајне.

Крађа у овамошњој јеврејској цркви. Из вертхајмкасе зборнице јеврејске верске општине новосадске украли су непознати лопови обивши врата, ковчежиће, писаћи сто и касу. Однели су више уложних књижица у вредности неколико хиљада круна осим тога 301 круну готовог новца и Базилика срећке серија број: 4037/92, 2516/6, 708/75, 7375/9, 99/4, 707/6 као и три перцентне угарске хипотекарне срећке серија број: 606/7, 700/37, 619/41. Кривци поред најенергичније потраге до данас не могоше се пронаћи.

Прешао у Земун. Г. Живојин Протић досадањи уредник „Српске Заставе“, који је пре неколико дана осуђен на годину дана затвора за увреду Њихових Величанстава, прешао је у Земун, где ће стално остати, док та пресуда не застари, т. ј. ако буду одобрена од апелационог и касационог суда. Г. Протић је отпутовао из Београда у Шабац, са пријатељима прешао преко Саве, за тим одмах отпутовао у Земун где је јуче стигао.

Уређење циганског живота. Угарски министар-председник као министар унутарњих послова, сазвао је сад за четвртак ужи одбор стручњака, да се посаветују, на који би се начин могли Цигани приволети на сталан живот. Поднео је том одбору ова питања: Каквим би се законитим сретствима могло стати на пут тумарању скитничких Цигана? На који би се начин извело њихово стално пребивање? Каквим би се сретствима могли они задржати у тим њиховим сталним становима? На који начин да им се осигура сталан живот? Подмладак њихов како да се одучи од тумарања и како да се васпита? Како да се упознају они Цигани, који напусте своје стално пребивање, те кад се нађу, да се одгоне натраг у то своје припадништво? Каквој власти да се повери надзор над тим стално настањеним Циганима и како да се тај надзор врши?

Вероучење нововерске деце. Из Темишвара јављају, да су више нововерских родитеља упутили молбу министру просвете Влашићу да им ослободи децу од учења римокатоличке и православне веронауке. Министар је одбио ову молбу, јер закон прописује да се деца оних родитеља, који припадају каквој законом непризнатој вероисповести, имају обучавати науци вере, које законом признате вероисповести.

Време. Одједном је настала права зима. Докле се код нас указују само патуљице снега, дотле јављају из Беча, да је тамо више сати падао крупан, чест снег. Из Реке (Фијуме) јављају, да тамо већ од два дана бесни ужасна бора. Лађе немогу ни поред највећег напрезања да уплове у пристаниште, а оне које су у њему немогу напоље. Многе су на отвореном мору бациле своје котве. По улицама Реке застао је сваки промет. Електрични трамваји возе врло ретко и то уз највећу муку. По улицама разапета су ужета, да би се људи могли задржавати, да их бура не стропошта. По улицама иде само онај који мора. У Зенгу влада тако ужасна бура, да, људи несму из куће напоље ни за живу главу.

Нападај на једног руског великог посланика. Из Рима јављају, да је руског посланика Нелидова за време службе у цркви хтела тешким каменом да удари једна Рускиња, ђак велике школе. Ближа извешћа о овоме још нису стигла.

Једно сензационо прогонство. Крупа, прозваног краља топоза, најбогатијег човека Немачке, чији годишњи приход износи до 25 милиона, прогнали су из Италије за навек. Круп је славан са своји топова и чувен и на дворовима. О његову прогонству из Италије јављају ово: На острву Капри имао је Круп баснословно леп дворац, ту је махом живео повучено. Одједном се био пронео глас по Италији, да Круп неморална, одвратна и нечовечна дела почињује у том свом вилинском дворцу. Дуго су ови гласови остали код позваних несаслушани, свеђок није социјалистички лист изнео сву ову гнусну работу Крупову. Талијански министар унутарњих послова наредио је потајну истрагу, без знања среске полицијске власти. И исход те истраге био је тај, да је Крупу наложено да сместа и за увек напусти Италију. У Немачкој је ово прогонство Крупово из Италије подигло велику прашину. Социјалистички лист „Форвертс“ изнео је био у појединостима сва нечовечна и гнусна дела Крупова. Из Берлина јављају да је тај број „Форвертса“ забрањен. (Број од прошле суботе) јер би та жалосна повесница са својим гнусним појединостима узбунила грађанство. Доиста јадна и жалосна вест, како се баш образован и иначе чувен човек уме да понизи горе од животиње.

2.500.000 јаја покварило се. У леденицама првог аустријског акцијског друштва у Бечу сместили су били трговци из Галиције два и по милиона јаја, да би их сад у јесен и зиму по скупе новце продавали. Но та се јаја сва на неки неразумљив начин покварила. На основу многих оптужаба појединих трговаца и муштерија, да јаја та имају неки одвратан мирис и кус, заплењена су сва и строга се истрага води, да би се испоставило на који се начин та јаја у јединственим и згодним леденицама реченог друштва покварити могла. Многи се боје да ће овај бечки малер и по нас бити штетан, јер ће и онако скупа јаја и код нас још већма поскупити.

Турска војска. Поводом последњих немира у Мађедонији доносе „С. Петерсбуршке Вједомости“ чланак о турској војсци. Писац овога чланка вели, да је болесни човек више пута доказао свету, да у случају крајње невоље има доста снаге, да се одупре опасности, која му прети. То је Турска доказала и приликом последњег руско-турског рата и недавно 1897. године у рату са Грчком. — У европској Турској налази се сада укупно три кора турске војске: један од та три кора налази се сада у Цариграду, а друга два се налазе у унутрашњости. У Старој Србији и Мађедонији налази се сада 80 батаљона, 37 ескадрона и 74 батерије. Против мађедонских усташа може Турска иставити 25 хиљада пешака. Са овим бројем војске турске војне власти морају чувати линију Битољ-Скопље и сав огроман простор до Деде-Агача. За овај огроман простор је војска од 25.000 људи врло малена, тако, да се устанак сваког часа може раширити по свој Мађедонији. Не може бити сумње, вели даље руски лист, да ће Турска бити приморана, да појача своју војску у Мађедонији, а то или на тај начин: што ће један део своје војске преместити у Европу, или што ће позвати редифе и резервисте. Али број ових за сада не може износити више од неколико хиљада.

Веридба Сијамског наследника престола. Како јављају из Лондона млади наследник престола Сијамског, који је лане пропутовао Европу верио се најстаријом ћерком јапанског цара. Лане се била пронела вест, да се у Њујорку верио са једном Американком, што се касније испоставило као лажно. Но сад верују у ову новију вест, јер како тврде из Лондона, политички кругови Сијама и Јапана одавна већ желе, де се ове две државе међу собом зближе.

Лечнички конгрес у Кајиру. Лечнички конгрес у Кајиру одржаће се 19. децембра т. г. Овај конгрес је заинтересовао лечничке кругове, па и остале кругове, који се са науком баве. Одбор за спрему око тога конгреса јавља, да треба што пре извадити путничке карте за овај конгрес и то за државну жељезницу (Vigadó-tér). Ово се јавља за то, што је велика путничка навала са стране.

Беле лисице. Прошле зиме је у шуми близу Барте убијена бела лисица. Сад су опет у Кехеђерским шумама ушли у траг једној читавој породици белих лисица. Раде јако на томе да ове ретке животиње улове живе, те да их изложе у каквој животињској башти, јер би штета било да се убију.

Скупи списи. Американци су доиста славни људи, јер док се код нас тешком муком протури какво књижевно дело, које стаје неколико новчића само, дотле они за некоје списе само плаћају 660 фуната штерлинга, које у нашен новцу износи близу 90 хиљада круна. Толико ће наиме коштати списи садањег америчког председника Русвела. Нека нико не мисли, да ће то бити какво огромно дело. Боже сачувај! То ће бити скромно дело, али само ванредне израде. У папиру, на коме ће дело бити отштампано, биће што но би рекли браћа Хрвати, воденим отиском (Wasserdruck) израђен монограм Русвелов. А на сваком спису биће и његов своједручни потпис. При свем том изгледа нам ипак да је дело мало и одвише скупо. Бар у Европи би нашло врло мало претплатника.

Брзојави „Застави.“

Стигли 6. новембра.

Београд. Против владе гласало је у скупштини преко 20 радикала фузионаша и сви самостални радикали. Либерални прваци Авакумовић, Рибарац, Вељковић нису били у скупштини. Свега је либерала било двоје.

Београд. Краљ није још усвојио оставку коју му је влада поднела После дуге министарске седнице у двору краљ је позвао Димитрију Маринковића, Risту Поповића, Саву Грујића, Николу Башића и Николу Стефановића. За сад има две комбинације. Једна је, да ће назадну владу саставити генерал Цинцар-Марковић. А друга је, да ће владу саставити генерал Сава Грујић са умереним радикалима.

Београд. Радикални посланици фузионаши тражили су од владе да им одговори: да ли ће још у овом скупштинском сазиву поднети закон о зборовима и удружењима. И да ли јамчи да ће издејствовати потврду закона о буџету. Влада је изјавила да закон о зборовима и удружењу неможе поднети, јер није имала времена да га изради. А потврда закона о буџету не зависи од ње већ од краља. После таког одговора испало је онако гласање.

Београд. Краљ поверио састав кабинета Цинцар Марковићу.

Трговина.

НОВИ САД, 6. новембра 1902. г. Пшеница врло квалоће нова 7 фор. 50—55 н. Пшеница средња 7 ф 30—40 н. Пшеница лакша роба 7 ф. ——10 н. Наполица 6 ф. 50—— н. Јечам 5 ф. 70—80 н. Зоб 6 ф ——— н. Кукуруз у зрну стари 6 ф. 50—55 н. у зрну нови 5 ф. 20—30 у клипу — ф. ——— н.

Маст 66 фор. Сланина сува 64 фор. дебела сланина 64 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки 38—40 нов. живе
„ средњи . . 36—37 нов.
„ лаки . . . 34—35 нов. жоре

Све од 1 килограма.

Теоци . 35—38 нов. по клгр.
Јагњци ——— по пару фор.
Овци . 8—16 по пару фор.

Стање воде под Новим Садом.

5. новембра било је . . . . 1·04 мет.
6. новембра било је . . . . . 1·06 мет.

*

БУДИМПЕШТА, 16. новембра п. р. (Извештај Р. О. Раичића са Будимпештанског центр. трга за жив. намирнице.)

Воће. Јабука: довоз је приличан код умерене тражње. Већином се лепа роба тражи и добро плаћа. Продавана је крупнија кисела по 16—20, мешана по 12—15, а ужичка и колачарка по 20—25 круна 100 кила. — Крушка: довоз доста мали. Подаје се кокичка и благодршка (Cserebogár) по 12—15. — Ораси: Чврста тражња, а нарочито за лепшу робу јака. Продавани су по 32—48 круна 100 кила. — Грожђе струмичко (Стара Србија): Довоз је крајем недеље био огроман, је цена за 400 до 500 круна по вагону попустила. Продавано је по 1700—1900 круна вагон (1000 сандучића).

Живина. Посао одвећ лабав, а довоз прилично велики код никакве тражње. Продају се српске кокошке младе по 1·20—1·90, а старе по 1·50—2·10, а домаће младе по 1·80—2·10, а старе по 2—2·40. — Српске пловке 1·30—2, а домаће 2—2·20. — Српске гуске 2·80—4·20, а домаће 3—5·30. — Српске ћурке 4—5, а домаће 5—7 круна пар.

Јаја. Српска 80—84 круна. Домаћа 90—104 круне оригинални сандук (1440 комада).

Атреса за телеграме: **Raičić, Budapest.** Атреса за пошиљке робе: R. O. Raičić, Budapest. Centralmarkthalle.

*

Званичне белешке будимпештанске берзе.

5. новембра (18. новембра.)

Поред живље понуде и боље проће цена је скочила. Продато је на 40.000 метарских центи.

Пшеница банатска, нова, квалоћа по хектолитру од 76 до 79 цене од 50 килограма од 7 кр. 40 пот. до 7 кр. 90 п. потиска нова, квалоћа по хектолитру од 78 до 81 цена од 50 килограма од 7 кр. 70 пот. до 8 кр. 20 п. пештанска, нова, квалоћа по хект. од 76 до 81 цена од 50 килограма од 7 кр. 60 пот. до 8 кр. 15 п.; бачка квал. по хкл. од 76 до 78, цена од 50 кр. од 7 кр. 65 п. до 7 кр. 95 п. Све на три месеца.

Раж, нова цена од 50 кгр. од 6 кр. 50 п. до 6 кр. 75 пот.

Јечам, за пићу од 50 кгр. од 5 кр. 50 п. до 5 кр. 90 п.

Зоб, цена од 50 кгр. од 6 кр. 60 п. до 6 кр. 70 п.

Кукуруз стари, цена од 50 кгр. од — кр. — п. до — кр. — п.

Репица, цена од 50 кгр. од 10 кр. — пот. до 10 кр. 50 пот.

Проја, од 5 кр. 80 п. до 6 кр. — п.

Маст, 50 кгр. 65 кр. 50 п. до 65 кр. — п.

Сланина, 50 кгр. 52 кр. — п. до 52 к. 50 п.; сушена 54 кр. — пот. до 54 кр. 50 п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од 12 кр. — п. до 18 кр. — п.; славонски пекмез 50 кгр. 16 кр. 25 п. до 16 кр. 50 п. српски пекмез 14 кр. 25 п. до 14 кр. 75 п.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 35 п
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 08 п.
Угарска златна рента (од 100 круна) . .	120 кр. 55 п.
Угарска крунска рента	97 кр. 50 п
Аустријска златна рента	120 кр. 60 п.
Немачке државне марке (од 100 мар.) .	116 кр. 95 п
10 фунти стер. (мењачки курс у Лондону)	239 кр. 15 п

Терминска продаја (шлусови).

Жито за април 1903.	7·71	7·72
Раж за април 1903.	6·71	6·72
Зоб за април 1903.	6·41	6·42
Кукуруз за мај 1903.	5·83	5·84

Српска Краљевска Академија.

Прва књига задужбине архимандрита Нићифора Дучића.

ИЗ ЦРКВЕНЕ ИСТОРИЈЕ СРБА У ТУРСКОЈ у XVIII. и XIX. веку.

НАПИСАО

ИВАН ИВАНИЋ.

Награђено са 1000 динара из књижевног фонда покојног архимандрита Нићифора Дучића. Ова књига изишла је сад из штампе у Новом Саду, у издању друштва „Рада“. Садржина јој је: I. Шта је претходило црквеном покрету у Маћедонији? (Рад Грка и Бугара против Срба и српске цркве у прошлим вековима.) — II. Почеци црквеног покрета, Унија и протестанство у Маћедонији у XIX. веку. — III. Црквена борба у Маћедонији и у Старој Србији и Стварање бугарског Егзархата (1858—1872 г.) — IV. После стварања бугарског Егзархата (1872—1884 г.) V. Школски и црквени покрет Срба у Турској (1884—1901 г.) — VI. Додатак (прилози за црквено и школску статистику, број домова по верској подели у косовском вилајету, у рашко-призренској, скопској, струмској и дојранској епархији у окрузима сереском, драмском и срезу јенице — вардарском и број старих и нових српских школа у Турској.)

Књига има 10 штампаних табака велике осмине и стаје 2 круне или 2 динара. Књижарима и препродавцима 25% рабат. Поручује се код дворске књижаре Мите Стајића у Београду и код повереника друштва „Рада“

Косте Лере
у Новом Саду.

МАЈСКИ САБОР (1902.)

НАПИСАО

ЈАША ТОМИЋ.

Књига је преко 10 штампаних табака (164 стране). Цена јој је 40 потура. Препродавци имају 33%.

Поручбине се шаљу на адресу

Коста Лера
Нови Сад.

✝

Јављам свима сродницима и пријатељима, да ћу у суботу 9. (22.) новембра т. г. давати

ГОДИШЊИ ПАРАСТОС

своме никад непрежаљеном супругу

Георгију Марковићу

учитељу.

У Бач-Петровомселу, 4. (17.) нов. 1902.

Ожалошћена супруга
Паулина Марковић.

777

Стечај

На основу скупштинског решења овим се расписује стечај на место

ликвидатора

рачуна црк. школ. општине Меленачке.

Плата ће бити месечно 160 круна.

Ликвидација ће крајати најмање 6 месеци.

Овим се позивају стручњаци, да своје инструиране молбенице за 14 дана подпесу црквеном одбору Меленачке општине.

Ст. Барјактаров, деловођа. Урош Нађалин, председник.

776 1—3

А. 1251/879. из 1902.

СТЕЧАЈ.

На основу решења овог епархијског административног одбора од данашњега дана под бројем горњим расписује се стечај ради привременог попуњења места епархијског бележника темишварске епархије с годишњом плаћом од 1200 круна и епархијског фискала са годишњом плаћом од 600 круна, на терет благајнице срп. нар. црквених фондова и заклада; даље, ради привременог попуњења места епархијског подбележника, као помоћника бележнику, с плаћом од 1200 круна; ревизора рачуна, с плаћом од 1200 круна и протоколисте, уједно и архивара и експедитора, с плаћом од 720 круна последње тројице на терет благајнице епарх. фонда.

Од компетената се уз посебну способност, нарочито иште потпуно знање мађарског и немачког језика, а молбенице ваља поднети овом епарх. адм. одбору до 24. новембра (7. децембра) о. г.

Из седнице епарх. адм. одбора, држане у Темишвару 23. окт. (5. нов) 1902.

Председништво.

768 3—3

КУПУЈТЕ САМО СРПСКЕ „ШКОЛСКЕ ЖИГИЦЕ“. 241 70 100

Једна од првих бечких кућа ПОМОДНЕ СТРУКЕ

ПОТРЕБУЈЕ

5 ПОМОЋНИКА

српском немачком и мађарском језику вични. Оферти са retour-марком имају се под **S. W. Wien XII. Meidlinger Hauptstrasse Postamt Post-restanto** послати. 778 1—2

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Гавре Ј. Полита

У НОВОМ САДУ

треба једног старијег и једног млађег помоћника. Захтева се да су добри продавци, знање српског, мађарског и немачког језика.

771 2—3

КЊИЖАРА

ЈОВАНА РАДАКА

у Вел. Кикинди

треба једног **спомоћника,** исти мора поред српског владати мађарским и немачким језиком, ступити може одмах 748 3—3

ТРГОВИНА МЈЕШОВИТЕ РОБЕ

ЉУБОМИРА ЈОВАНОВИЋА

→ у ДАРУВАРУ ←

потребује једног помоћника, који је вичан струци мануфактуре, кратке и биеле робе; мора да зна мађарски и њемачки, а уз то мора имати добре препоруке. Ступити може одма. 769 2—3

За моју трговину

потребујем 2 старија помоћника мануфактурне струке и 1 помоћника шпецерајисту, који могу одма ступити. Првенство имају, који су добри продавци.

СВЕТОЗАР НИКОЛИЋ,
761 3 3 у Меленци (Torontal).

На сваком листу водени знак.

СВЕТСКИ ЕКСПОРТ!

Прави египатски папирни омотци за цигаретле (Hülsen) јесте

AIDA

а које су свуда припознате за најбоље за здравље посве нешкодљиве.

289 35-40

СВЕТСКИ ЕКСПОРТ!

Добија се у главним и споредним трафикама

Браћа Рабштери

НОВИ САД 95 71—

печиво шљивовице и комовице

ФАБРИКА ШЕСТОСТРУКЕ СИРЋЕТНЕ ЕСЕНЦИЈЕ.

ДИРЕКЦИЈА КРАЉ. УГАР. ПОВЛАШЋЕНЕ РАЗРЕДНЕ ЛУТРИЈЕ морала је у XI. колу због велике тражње повисити број лозова!

110.000 ЛОЗОВА 55.000 ДОБИТАКА

свака други лоз мора се са добитком вући.

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК У СРЕТНОМ СЛУЧАЈУ

1,000.000 Круна, а премија **600.000** Круна

Многи играчи из моје главне колектуре постигли су лепе добитке.

Цена са I. разред 1/8 Кр. 1.50 — 1/4 Кр. 3.— — 1/2 Кр. 6.— и цели лоз Кр. 12. 691 23—26

Ко жели може лоз купити у главној колектури банкарске и мењачке радње **Мирослава Спаића у Митровици Сремској.**

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.